

► **Βησσαρία Ζορμπά-Ραμμοπούλου, συγγραφέας**

Οι ματαιωμένοι αρραβώνες και η Άλωση

■ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟΝ ΚΩΣΤΑ ΣΤΟΦΟΡΟ

Ενα μυθιστόρημα σύντομο σε διάρκεια, αλλά γεμάτο δύναμη και εικόνες, γραμμένο από άνθρωπο που όχι μόνο έχει το ταλέντο της γραφής, αλλά και βαθιά γνώση της Ιστορίας.

«Οι ματαιωμένοι αρραβώνες», της Βησσαρίας Ζορμπά-Ραμμοπούλου, που κυκλοφορούν από τις εκδόσεις Πατάκη μάς μεταφέρουν στη Βενετία λίγο μετά την Άλωση της Κωνσταντινούπολης. Η πόλη κατακλύζεται από πρόσφυγες που ζουν σε άθλιες συνθήκες και γύρω, διάφοροι επιπιδείοι που εκμεταλλεύονται τη συμφορά τους. Κεντρικοί ήρωες η Ιζαμπώ και ο Τραϊανός. Η Ιζαμπώ έχει χάσει την οικογένειά της και με τη συντροφιά

μιας ηλικιωμένης γυναίκας που έχει χάσει τα λογικά της, αναζητά απελπισμένα κάποιους συγγενείς, αλλά και τον αγαπημένο της Τραϊανό.

Πριν τη συμφορά ετοιμαζόταν να τη ζητήσει σε γάμο, παρά το γεγονός ότι αυτός ως Γενουάτης και καθολικός δύσκολα θα γινόταν δεκτός από την ορθόδοξη οικογένεια της αγαπημένης του. Άλλωστε αυτό ίσχυε και αντίστροφα.

Με την αγωνία να κορυφώνεται, με έντονα στοιχεία θρίλερ στα κανάλια της Βενετίας, θα ανακαλύψουμε αυτή την άγνωστη πτυχή της ιστορίας που παρουσιάζει μια πολυδιάστατη επικαιρότητα...

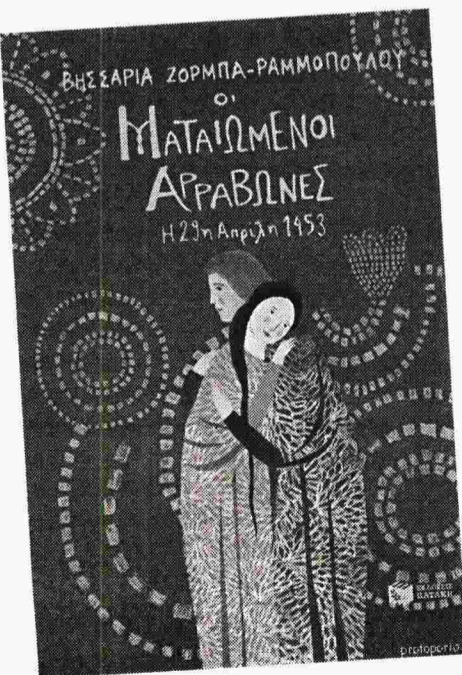
► **Πώς αποφασίσατε να ασχοληθείτε με αυτή την κρίσιμη στιγμή της ιστορίας, όπως είναι η Άλωση;**

Πρόκειται για μια στιγμή στην Ιστορία της Ανθρωπότητας, κατά την οποία συντελούνται κοσμογονικές αλλαγές, που δεν αφορούν μόνον τον Ελληνισμό. Αλλάζει η ισορροπία δυνάμεων στα Βαλκάνια, στην Ευρώπη, στη Μέση Ανατολή. Οι συνέπειες στην παγκόσμια οικονομία της εποχής είναι τέτοιες που αναγκάζουν τις χώρες της Ευρώπης να αναζητήσουν άλλους δρόμους για την Ινδία και οδηγούνται στην ανακάλυψη του Νέου Κόσμου...

Όμως, όπως σε όλα μου τα ιστορικά μυθιστορήματα, έτσι και σε τούτο δεν επικεντρώνομαι στα «μεγάλα» γεγονότα, στη «Μεγάλη Ιστορία», ούτε στους επώνυμους πρωταγωνιστές. Αν το ιστορικό μου μυθιστόρημα απευθύνεται σε παιδιά ή σε εφήβους επικεντρώνω την προσοχή μου στις συνέπειες που έχουν οι κοσμοϊστορικές μεταβολές στη ζωή παιδιών και νέων... Αν είναι ιστορικό μυθιστόρημα για μεγάλους εστιάζω στην καθημερινότητα των απλών, ανώνυμων ανθρώπων. Επίσης, συνδέω το παρελθόν με ένα κοινωνικό φαινόμενο της εποχής μας, για να δείξω ότι συχνά συμπεριφορές και καταστάσεις του χθες δεν είναι και τόσο ξεχασμένες: στο «Καλοκαίρι των Αβάρων» (Κέδρος) λ.χ. συνδέω ένα αστυνομικής πλοκής μυστήριο με το φαινόμενο των ασυνόδευτων ανήλικων προσφύγων στην Κωνσταντινούπολη του 626, στο

«Ρόδο και Άκανθα, Φόνοι στην Αυλή των Χαγάνων» (Ωκεανίδα) εστιάζω στην αποστολή –παρά τη θέλησή τους– βυζαντινών νυφών στις «βαρβαρικές αυλές» μέσα από μια σειρά ανεξήγητων φόνων στη μεσαιωνική Βουλγαρία. Σε τούτο το μυθιστόρημα, εστιάζω την αφήγηση στην περιπέτεια της Ιζαμπώ ως πρόσφυγα στη Βενετία, για να μιλήσω για την απώλεια της ελευθερίας, της ταυτότητας, της αξιοπρέπειας μετά την αναγκαστική φυγή από την πατρίδα και την καταφυγή σε μία ξένη χώρα.

► **Είναι σχετικά άγνωστη πτυχή της ιστορίας η προσφυγιά των Ελλήνων στη Βενετία. Πού αναζητήσατε στοιχεία; Είναι άγνωστη στο ευρύ κοινό.**

Ωστόσο οι ιστορικές πηγές και τα αρχεία της εποχής – ιδιαίτερα αυτά του Αγ. Γεωργίου των Ελλήνων και του Ινστιτούτου Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μελετών της Βενετίας παρέχουν πλουσιότερες πληροφορίες για την αθρόα μετακίνηση Ελλήνων στην πόλη της λιμνοθάλασσας πριν και μετά την Άλωση. Αρχικά, μετά την Δ' Σταυροφορία και την Α' Άλωση της Κων/πολης (1204) φτάνουν και εγκαθίστανται ως λόγιοι και έμποροι, πράγμα που αξιοποίησα στο πρόσωπο της θείας την οποία αναζητά η Ιζαμπώ. Μετά την Άλωση συρρέουν εκεί και ζητούν καταφύγιο, θεωρώντας προφανώς φιλική χώρα τη Γαληνοτάτη, λόγω των οικονομικών συμφωνιών που είχαν συναφθεί μεταξύ Βενετίας και Κωνσταντινούπολης πριν από την Άλωση. Κάποιες πηγές της εποχής ανεβάζουν τον αριθμό των Γραικών προσφύγων στους τέσσερις χιλιάδες περίπου. Ωστόσο, είναι πολύ διαφορετικό να φτάνεις σε μια χώρα ως έμπορος και εντελώς διαφορετικό να φτάνεις στην ίδια χώρα ως πρόσφυγας: όσοι Γραικοί κατέφυγαν στη Βενετία διαπίστωσαν ότι ήταν ανεπιθύμητοι, αντιμετώπισαν πολλά προβλήματα μέχρι να αναγνωριστούν ως ορθόδοξη κοινότητα, να τους επιτραπεί πολύ αργότερα να χτίσουν εκκλησία και πολύ αργότερα σχολείο. Βλέπετε, όπως και σήμερα, η ανοχή

και ο κοσμοπολιτισμός ανθούν όταν υπάρχει η υπόσχεση κέρδους, ενώ η μισαλλοδοξία εμφανίζεται όταν υπάρχει ο φόβος της οικονομικής επιβάρυνσης. Προσωπικά, στην άντληση των πληροφοριών μου με βοηθούν οι σπουδές μου στη Βυζαντινή Ιστορία και Αρχαιολογία, οπότε είναι σαν να τις κουβαλώ στις αποσκευές μου.

► **Πόσο δύσκολο είναι να ζωντανέψεις μια τέτοια εποχή; Σας ενέπνευσαν και πραγματικά πρόσωπα;**

Είναι δύσκολο, γιατί πρέπει να ανασυνθέσεις την καθημερινότητα, να βρεις αυτό που συνέβαινε χωρίς να έχει καταγραφεί στη λεγόμενη Μεγάλη Ιστορία: φαγητά, φάρμακα, ρούχα, συνθήκες, έθιμα. Οπωσδήποτε οι εικόνες των σημερινών καταυλισμών αλλά και οι διηγήσεις Ελλήνων προσφύγων ενέπνευσαν τις περιπέτειες, τα περιστατικά εξαπάτησης, τις προσπάθειες εκμετάλλευσης, τα συναισθήματα, τις σκέψεις και τις ενέργειες των πρωταγωνιστών μου.

► **Πώς θα μπορούσε στο σχολείο να διδάσκεται η Ιστορία –και κυρίως η βυζαντινή– ώστε να γίνει πιο ελκυστική στα παιδιά;**

Έχει καταγραφεί και επιστημονικά και εμπειρικά ότι η βιοματική και παιγνιώδης μορφή εκπαίδευσης, εκτός του ότι είναι πιο δελεαστική, έχει και μονιμότερα μαθησιακά αποτελέσματα. Η διαθεματική και διακαλλιτεχνική προσέγγιση ενός γεγονότος ή μιας εποχής μέσα

από έργα Τέχνης ή μαρτυρίες της καθημερινότητας ζωντανεύει τις σελίδες των σχολικών βιβλίων και βοηθά τα παιδιά να βγάλουν συμπεράσματα μόνα τους. Φυσικά, η παντελώς άχρηστη απομνημόνευση χρονολογιών, γεγονότων και προσώπων είναι ψυχαναγκαστική για τα παιδιά, αγχογόνα –ιδιαίτερα για τη Βυζαντινή που αν και καλύπτει μία υπερχιλιετή χρονολογική περίοδο, πρέπει να διδαχτεί μέσα στο χρονικό όριο μιας σχολικής χρονιάς, είτε στο Γυμνάσιο είτε στο Λύκειο– και στείρα: από αυτήν δεν προκύπτει μόρφωση, καλλιέργεια, σοφία. Εξυπηρετεί απλώς ένα εξετασιοκεντρικό σύστημα, επίσης άχρηστο, αφού πλέον οι τίτλοι σπουδών δεν αντιστοιχούν σε πραγματικές ευκαιρίες εργασίας.

► **Θεωρείτε πως έχει κάποια επικαιρότητα το βιβλίο σας με βάση όσα συμβαίνουν με τη γείτονα χώρα; Είσατε ικανοποιημένη από τις αντιδράσεις για τη μετατροπή της Αγίας Σοφίας σε τζαμί;**

Ναι, κατά μία παράξενη συγκυρία. Πρόκειται για μία πράξη αναίτιου θρησκευτικού φανατισμού και πολιτιστικής μισαλλοδοξίας, που σε καμία περίπτωση δεν βοηθά την προσέγγιση λαών και πολιτισμών. Οι αντιδράσεις νομίζω πως ήταν πολύ χλιαρές, πράγμα όμως που θεωρώ αναμενόμενο, αν σκεφτεί κανείς τις αντιδράσεις της διεθνούς κοινότητας απέναντι σε απειλές πολύ πιο βίαιες εναντίον της ανθρώπινης ζωής.